

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS LYTIES PAGRINDU GROŽIO SALONUI „MERCİ-MERCİ“ PASLAUGAS VYRAMS IR MOTERIMS TEIKIANT SKIRTINGOMIS KAINOMIS TYRIMO

2018 m. liepos 31 d. Nr. (18)SI-11)SP-66

Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) 2018 m. birželio 19 d. buvo gauta informacija apie tai, jog grožio salono „Merci-Merci“ (toliau – grožio salonas) interneto tinklalapyje www.merci-merci.lt, aprašant teikiamas grožio paslaugas (pavyzdžiui, kirpimo, manikiūro, pedikiūro ir pan.), kainos pateiktos skirtinguose kainoraščiuose moterims ir vyrams, taikomos skirtingos kainos už to paties pavadinimo paslaugas (pavyzdžiui, modelinis kirpimas). Tokia pateikta informacija apie teikiamas paslaugas galimai pažeidžia įstatymų, reglamentuojančių lygių galimybių principus, nuostatas.

Lygių galimybių kontrolierė, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 17 straipsnio 1 dalimi, pradėjo tyrimą savo iniciatyva dėl galimo Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 2 punkto pažeidimo. Pagal šį punktą, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, įgyvendindamas moterų ir vyrų lygias teises, privalo, suteikdamas vartotojams informaciją apie gaminius, prekes ir paslaugas arba jas reklamuodamas, užtikrinti, kad joje nebūtų išreiškiamas pažeminimas, paniekinimas arba teisių apribojimas ar privilegijų teikimas dėl asmens lyties bei formuojamos visuomenės nuostatos, kad viena lytis pranašesnė už kitą.

Vadovaujantis Lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, 2018 m. birželio 26 d. raštu Nr. (18)SI-11)S-366 grožio salono vadovo buvo paprašyta paaiškinti, ar modelinio kirpimo paslaugos vyrams ir moterims teikiamos skirtingomis kainomis; jei taip – dėl kokių priežasčių; ar plaukų džiovavimo fenu paslaugos vyrams ir moterims teikiamos skirtingomis kainomis; jei taip – dėl kokių priežasčių; ar

plaukų dažymo paslaugos vyrams ir moterims teikiamos skirtingomis kainomis; jei taip – dėl kokių priežasčių; ar vyrams yra teikiamos plaukų priežiūros paslaugos (pavyzdžiui, šukuosenos, plaukų spalvos „nuėmimas“, šaknų dažymas, plaukų „šilko terapija“ ir kt.), aprašytos tik kainoraštyje, skirtame moterims; jei ne – dėl kokių priežasčių; jei taip – kodėl šios paslaugos nėra pateikiamos kainoraštyje, skirtame vyrams; ar higieninio manikiūro paslaugos vyrams ir moterims teikiamos skirtingomis kainomis; jei taip – dėl kokių priežasčių; ar pedikiūro paslaugos vyrams ir moterims teikiamos skirtingomis; jei taip – dėl kokių priežasčių; ar vyrams yra teikiamos paslaugos, skirtos puoselėti rankas ir kojas (pavyzdžiui, SPA manikiūras, nagų lakavimas ir pan.), aprašytos tik moterims teikiamų paslaugų kainoraštyje; jei ne – dėl kokių priežasčių. Taip pat paprašyta pateikti kitą svarbią informaciją, susijusią su atliekamu tyrimu.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

Tarnyboje 2018 m. liepos 17 d. buvo gautas elektroniniu paštu atsiųstas grožio salono vadovės A. R. laiškas, kuriuo buvo atsakyta į Tarnybos raštą Nr. (18)SI-11)S-366. Atsakyme buvo pranešta, kad teikiamų paslaugų kainos buvo peržiūrėtos ir pakoreguotos. Taip pat buvo pabrėžta, kad visos paslaugos teikiamos tiek vyrams, tiek moterims, jei tik yra pageidaujančių.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Tyrimo metu buvo vertinama, ar grožio salonas, interneto tinklalapyje www.merci-merci.lt skelbdamas informaciją apie savo teikiamas paslaugas ir nurodydamas skirtingas kirpimo, plaukų džiovavimo, plaukų dažymo, higieninio manikiūro, pedikiūro kainas pagal kliento lytį, nepažeidžia Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 2 punkto nuostatų, pagal kurias, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, įgyvendindamas moterų ir vyrų lygias teises, privalo, suteikdamas vartotojams informaciją apie gaminius, prekes ir paslaugas arba jas reklamuodamas, užtikrinti, kad joje nebūtų išreiškiamas pažeminimas, paniekinimas arba teisių apribojimas ar privilegijų teikimas dėl asmens lyties bei formuojamos visuomenės nuostatos, kad viena lytis pranašesnė už kitą.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos, kurios tikslas – saugoti pagrindines žmogaus teises, atitinkančias Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises, III

antraštinėje dalyje, skirtoje lygybei, įtvirtintas lygybės prieš įstatymą principas (20 straipsnis), taip pat įtvirtintas bet kokios diskriminacijos draudimas, ypač dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos. Specifiškai 23 straipsnyje nustatomas moterų ir vyrų lygybės principas, pabrėžiama, kad visose srityse turi būti užtikrinta moterų ir vyrų lygybė, įskaitant priėmimą į darbą, darbą ir atlyginimą. Pagal Chartijos turinį darytina išvada, kad Europos Sąjungos institucijoje lyčių lygybei yra skiriamas ypatingas dėmesys.

2004 m. gruodžio 13 d. Tarybos direktyva 2004/113/EB įgyvendinamas vienodo požiūrio į moteris ir vyrus principas dėl galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo, siekiama sukurti sistemą kovai su diskriminacija dėl lyties ir užtikrinti lygias galimybes naudotis prekėmis bei paslaugomis ir tiekti prekes bei teikti paslaugas, siekiama valstybėse narėse įgyvendinti vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principą. Direktyvoje nurodyta, kad vyrų ir moterų lygybės principas yra vienas iš Europos Sąjungos pagrindinių principų.

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys yra lygūs, žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtine teise būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas). Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius (Konstitucinio Teismo 1998 m. lapkričio 11 d. nutarimas). Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas būtų pažeistas, jeigu tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 20 d. ir 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimai).

Lygių galimybių įstatymo 1 straipsnyje nustatyta, jog šio įstatymo paskirtis – užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio nuostatos, įtvirtinančios asmenų lygybę ir

draudimą varžyti žmogaus teises ir teikti jam privilegijas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Taip pat šiuo įstatymu siekiama, kad būtų įgyvendintos ir Europos Sąjungos teisės aktų, nurodytų šio įstatymo priede, kitų tarptautinių sutarčių nuostatos. Taigi Konstitucijoje įtvirtintos asmenų lygybę reglamentuojančios pagrindinės nuostatos yra perkeltos į Lygių galimybių įstatymą, kuris draudžia diskriminaciją šio įstatymo taikymo srityje ne tik dėl konstitucinių nediskriminavimo pagrindų, bet ir dėl kitų žmogaus tapatybės požymių ar priskiriamų savybių, kurios yra įtvirtintos Lygių galimybių įstatyme.

Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje diskriminacija apibrėžiama kaip tiesioginė ar netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos. Tiesioginė diskriminacija pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalį laikomas elgesys su asmeniu, kai dėl pirmiau išvardintų pagrindų asmeniui taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui. Analogiškos nuostatos numatytos atitinkamose Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 ir 9 dalyse.

Tiriamu atveju grožio salono „Merci-Merci“ kainoraštyje pateikiamos skirtingos modelinio kirpimo, plaukų džiovinimo fenu, plaukų dažymo, manikiūro ir pedikiūro paslaugų kainos pagal kliento lytį, t. y., nurodoma, kad vyrų modelinio kirpimo kaina yra 6–11 Eur, o moterų – 12–15 Eur; plaukų džiovinimo fenu kaina vyrams yra 7–15 eurų, o moterų – 12–20 eurų; plaukų dažymas vyrams – 12–20 Eur; o moterims – 15–20 Eur; higieninio manikiūro kaina vyrams – 8 Eur, o moterims – 6 Eur; vyriško pedikiūro kaina – 20 Eur, o prie paslaugų moterims nurodomas mini pedikiūras, kurio kaina 10 Eur, ir maxi pedikiūras, kurio kaina 16 Eur. Pagal pateiktą informaciją apie teikiamas paslaugas darytina išvada, kad tokių pačių ar panašių paslaugų kaina priklauso nuo kliento lyties, o ne nuo objektyvių kriterijų.

Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 2 punkto nuostatose įtvirtinta, kad prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, įgyvendindamas moterų ir vyrų lygias teises, privalo, suteikdamas vartotojams informaciją apie gaminius, prekes ir paslaugas arba jas reklamuodamas, užtikrinti, kad joje nebūtų išreiškiamas pažeminimas, paniekinimas arba teisių apribojimas ar privilegijų teikimas dėl asmens lyties bei formuojamos visuomenės nuostatos, kad viena lytis pranašesnė už kitą. Pagal to paties įstatymo 13 straipsnio 2 punktą, pažeidimu vartotojų teisių apsaugos srityje laikomi tokie veiksmai, kai informuojant apie gaminius, prekes ir paslaugas arba jas reklamuojant formuojamos visuomenės nuostatos, kad viena lytis pranašesnė už kitą, taip pat vartotojai diskriminuojami dėl jų lyties.

Nagrinėjamu atveju iš interneto tinklalapyje www.merci-merci.lt pateiktų kirpimo, džiovinimo, plaukų dažymo, manikiūro ir pedikiūro paslaugų aprašymų turinio nėra aišku, kokiais kriterijais remiantis nustatomos paslaugų kainos. Pavyzdžiui, atskirai pateikiamos skirtingos modelinio kirpimo, plaukų

džiovinimo, plaukų dažymo, manikiūro ir pedikiūro paslaugų kainos. Modelinio kirpimo, džiovinimo ir plaukų dažymo atveju nustatytos mažesnės kainos vyrams, o manikiūro ir pedikiūro atveju nustatytos mažesnės kainos moterims. Atsižvelgiant į tai, kad tiek vyrai, tiek moterys gali turėti tokio paties ilgio plaukus (kirpimo atveju), tokio paties tipo nagus arba apynagio odeles (manikiūro atveju), be to, tiek vyrai, tiek moterys gali norėti tokių pačių ar panašių paslaugų (pavyzdžiui, trumpų plaukų šukuosenos), taigi paslaugų kainų pateikimas kainoraštyje pagal lytį negali būti laikomas tiksliau ir pakankamai aiškiau vartotojui. Tai, jog moterų ir vyrų fiziologija skirtinga, nesudaro pagrindo nustatyti skirtingas kainas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas (už sveikatos paslaugas, pvz.: dantų gydymą, vyrai nemoka pigiau nei moterys, kaina nustatoma atsižvelgiant į paslaugų pobūdį). Toks paslaugų kainų diferencijavimas gali būti suprantamas kaip privilegijų teikimas vienai lyčiai (kirpimo atveju – vyrams, nes jiems nustatomos mažesnės kainos, o manikiūro atveju – moterims, nes joms nustatoma mažesnė kaina), taigi viena iš lyčių patenka į mažiau palankią padėtį ir yra diskriminuojama lyties pagrindu.

Grožio salono vadovė A. R. 2018 m. liepos 17 d. pranešė, kad teikiamų paslaugų kainos buvo peržiūrėtos ir pakoreguotos. Sprendimo surašymo dieną (2018 m. liepos 24 d.) interneto tinklalapyje www.merci-merci.lt pateiktos pakoreguotos paslaugų kainos, kurios yra vienodos tiek vyrams, tiek moterims – modelinio kirpimo (10–18 Eur), plaukų dažymo (15–25 Eur), higieninio manikiūro (6–8 Eur), maksi pedikiūras (16–20 Eur). Kainoraštyje nebėra nurodomos plaukų džiovinimo paslaugos. Atsižvelgiant į tai, konstatuotina, kad lygių galimybių pažeidimas yra nutrauktas, t. y. tiek vyrams, tiek moterims nustatytos vienodos paslaugų kainos.

Lygių galimybių įstatymo 29 straipsnio 3 dalies 4 punkte nustatyta, jog, kai lygias galimybes pažeidžiantys veiksmai (neveikimas) nutraukiami, skundo tyrimas nutraukiamas. Atsižvelgiant į tai, jog nurodyti lygias galimybes pažeidžiantys veiksmai yra nutraukti, tyrimas dėl lyties pagrindu diskriminuojančių vyrams ir moterims teikiamų grožio salono paslaugų kainų nutrauktinas.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 16 straipsniu, 17 straipsniu ir 29 straipsnio 3 dalies 4 punktu,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Tyrimą dėl lyties pagrindu diskriminuojančios grožio salono „Merci-Merci“ paslaugų kainodaros nutraukti, kadangi lygias galimybes pažeidžiantys veiksmai nutraukti.
2. Su sprendimu supažindinti grožio salono „Merci-Merci“ vadovę.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) arba apygardos administraciniam teismui.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Skardžiuvienė